

VENTA

30 exemplars 4 pessets

Un número solt
5 céntims

ADMINISTRACIÓ

Carrer de Ponent, 1, 3.^a
(Bisó de baix a la escala)

Surt a llum puntualment
tots los divendres.

SUSCRIPCIÓ

En avants
Un trimestre 4 pessets

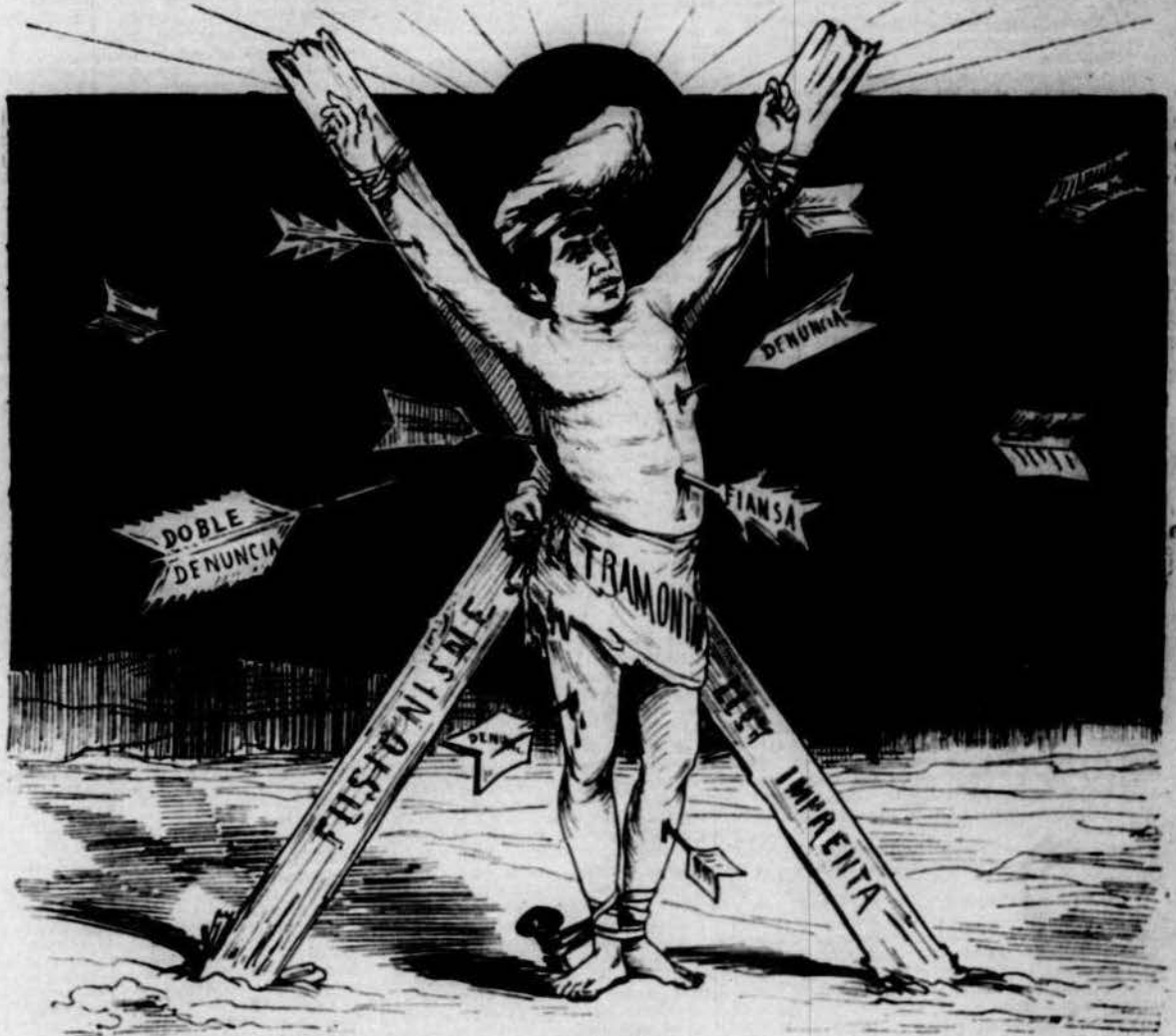
En avants
Un trimestre 2 pessets

Las suscripciones
se pagan por adelantat

Los pagos pueden ferse
en sellos de 15 céntims
ó en timbres
especiales para periódichs

PERIÓDICH POLÍTICH VERMELL

LO MARTIRI DE SAN SEBASTIÀ

Amarrat al fusionisme
y a la llibertat d' imprenta,
per combatre 'l servilisme
un vergonyant despotisme
dura mort donarli intenta.

DENUNCIATS!!

Lo divendres de la setmana passada, cap al tard, anà l'jutjat a la impremta d'aquest periòdic i a nostra Administració a recollir los exemplars que quedaven del número corresponent al dia dels Ignocents, fentnos saber que 'l Sr. Fiscal havia tingut la amabilitat de clavar-noshi duas denuncias entre cap y coll.

Acostumats ja de temps a la brega de las denuncias, apenas ja logran interessarnos tals noticies, a pesar de lo que 'ns fastidian en nostras tasques periodísticas y lo que 'ns embrollan la llibertat casi sempre, fentnosla dependir d'un rato de bon ó mal humor d'un obrer de la justicia.

Lo dia següent anarem a declarar lo regent de la impremta y 'l Director de nostre periòdic, y *continúa oberta la suscripció*, que deyam lo dia d'Ignocent referintnos a denuncias.

Passi lo que vulgui en aquest nou entrebanch ab la llibertat d'impremta que avuy se disfruta. La TRAMONTANA seguirá bulant com sempre a fi de procurar la neteja dels focos de infecció política y religiosa que amenassan la vida y la llibertat d'Espanya.

[Avant sempre!]

ACONTEIXEMENT IMPORTANT

Lo diumenje pròxim tindrà lloch a Milan, una de las primeras capitals d'Italia, un fet importantísim.

Pròxima a estallar una guerra formidable en lo cor d'Europa, ahont los primers rivals son Fransa y Alemania, los demás països s'agitan pera previndre contra las contingencias de aquesta guerra, que, donats los medis de defensa y de destrucció de que disposa cada un dels poderosos rivals, promet ser cruelíssima, bárbara y sangrenta com tal vegada cap més se'n hagi vist de molt temps a aquesta part.

Alemania s'va a jugar en ella sa preponderancia en lo mon. Fransa s'hi jugará algo més: a'hi jugará poch menos que sa nacionalitat, y a'hi jugará lo que val més encara que la nació francesa: a'hi jugará la llibertat d'Europa.

Constituhim Fransa en república, més ó menys malejada per lo centralisador y oportunista, pero al fi en república, s'atrau tota los odis de sas vehinas monarquias, que veuen en aquelles democráticas institucions un constant perill pel estúpil privilegi que aixeca moltes degradats pel demunt de tota la nació plejada.

Y obehint a tal pensament, la monarquia italiana se coaliga contra Fransa ab Alemania y Austria, y espera arma al bras lo moment de la lluyta pera defensar més lo privilegi real que la salut del poble italiá.

Mes Italia, que tan gentissima lluyta ha tingut de sostindre contra 'l papat, conserva milers d'associacions de patriotas, entencense allí ab bon sentit l'amor a la patria, que no té de significar altre cosa pel bon liberal que la fraternitat de tots los pobles, en una paraula, l'amor a la humanitat.

Baix aquest punt de vista, mentres lo govern del rey Humbert se coaliga contra la república francesa, cinquants set associacions, la major part obreras ó masónicas, de patriotas italians, convocan un gran meeting a Milan contra la guerra, protestant de que la Italia prengui part en altres lluytas que en las que 's tinga d'enderrocar alguna tiranía, cosa que per cap concepte té de ferse avuy com avuy lluytant contra Fransa.

Y aquí queda justificada la importancia de la reunió que demá passat tindrà lloch a Milan.

Y com la pau, no lluytant contra las tiranias, es la suprema necessitat de tots los pobles, per aixó la reunió de Milan resulta simpática a tots los liberals de las diferentas nacions, y tant a Espanya com a Fransa y altres punts d'Europa y America han brotat entusiasmas adhesions a aquesta idea.

Per lo que respecta a Barcelona, s'han condensat en un valentísim document las aspiracions liberals de nostra ciutat, enviant un mensatge al citat acte de Milan, que porta gran número de firmas de diferentas colectivitats, entre las que recordem las logias masónicas *Emancipació, Patria, Colmena, Humanitat, Creació*, Cambra de donas de *La Llibertat*,

y Gran Loggia Simbólica regional Catalana Balear, los periòdics *El Federalista, La Patria, La Publicidad, La Avanzada, El Diluvio, La Asociación, La Libertad, La Peninsula, Correspondencia Catalana*, y *La TRAMONTANA*, lo Centro Federalista, lo Centro República Històric, lo Cassino República progressista de la Barceloneta, la Juventut Republicana librepensadora, la Juventut Republicana unionista, Tertulia y Centro República Democràtic-progressista, la unió barcelonesa de lliurepensadors *La Luz*, Societat d'Obrers Tipógrafos, la Confederació autonoma de Amichs de la Enseñansa laica y altres.

Lo mensatge enviat es lo següent:

Ciudadanos:

Quan los pobles, en la lluyta per la reivindicació de sos propis drets, desaitan la faras dels poderosos y proclaman la fraternitat, es senyal evident de que 'l privilegi está a punt de desapareixer. Y 'l acte que vosaltres, distingits ciutadans congregats en lo meeting de Milan, estáu cumplint, es el síntesis del més viu desitj de las personas de bé.

L'inecitat extermini d' homes y de cosas, la guerra, es lo més cruel dels mals que fins avuy han afligit a la Humanitat. La sanch que a rius ha corregut sobre 'ls camps de batalla, es sanch del poble; los milions que s'han invertit y s'invertiran encara en monstruosos armaments son lo fruct de suors inmensos, de sufriments grandísimos; y 'ls pobles, vençadors ó vençuts, distingits y tindrán, mentres existirá la guerra, de sufrir los tristes efectos d' unas lluytas no útils para res més que para consolidar als tirans en sos respectius poders.

Pau... idea gran y sublime! idea que agermana 'ls pobles y 'l estrey ab íns indisoluble d'amor; es la idea que 'ls temps moderns imposan a aquelles reminiscencias del passat, que encara subsisten en lo caos fanatisme dels tirans y en las desenfrenadas ambicions dels despòtas. ¡Pau!... ¡pau!... crida del un al altre poble qui treballa y sofreix. ¡Pau!... ¡pau!... es la esperanza de qui 's veu privat de sos fills, de qui veu morir, ab frecuencia per causas injustas, parents y amichs.

La Fraternitat dels pobles es, en una paraula, lo pervindre de la Humanitat. Si 'ls pobles aixecats pels reys, ab las supersticions inculcades en la consciencia humana pels papas, ni la tiranía que 'l capital exerceix sobre la classe desheretada, bastarán a detindre la gran idea. Los grans armaments, 'l arrechpel de canons ab que 'ls poderosos se rodeján, son quimeras devant del dret de tothom, del dret que 'ls homes tenen d'estimar-se mútuament, del deber que tenen de rebelarse contra una tiranía.

La abolició dels exercis permanents es la garantia de la pau, sols substituït a tals exercis la nació armada. Si la abolició dels exercis permanents garanteix la pau, la nació armada garanteix la llibertat. La pau sense llibertat es una misticació, porque no pot esser pau duradera si no es agitada per ciutadans lliures.

Las asociaciones y periòdics que aquí he'n suscriuhim abduen en lo meeting de Milan a tota Italia, y mentres aplaudixen la gran idea per la que ha sigut convocat, fan votos pera que no s'oblidí que las armas quitadas al sostén del privilegi tenen que posarse a la defensa de la Llibertat.

¡Salut y Solidaritat.—(Seguieren las firmas).

Que fructifiquin las ideas exposadas en aquest mensatge, que todas las tiranias desapareixin de la terra y que 'l sol de la Llibertat siga prompte lo que brilli en la próxima albarda de la fraternitat universal, es lo més viu desitj de *La TRAMONTANA* y a quin fi consagra todas sas forsas sens debilitats de cap mena.

LO FRARE APAREDAT A MANRESA

Si grans causes produheixen, generalment, grans efectes, també es cert que aquestos se fan més terribles quan venen per sorpresa.

Com en todas las impresions que 'l poble reb no hi faltan may será degradats ó ignorants, que res temin en blandir l'arma vil de la calumnia, ab motiu del fet han presentat devant la opinió pública, noms de personas caracterizadas dintre las ideas de progrés, que res tenen que veure ab la qüestió del frare; mes a fi d'aplastar aquestos malvats que fingint misticació sols respiren veneno, quan de liberals se tracta, aquí tenen los lectors la veritat del fet, deixant apart la qüestió que está en mans del tribunal.

Lo dia 3 del present se presentá a la Bauma de Castellvell un jove de 16 anys, anomenat Joseph Torredellot, natural de Salient, que son semblant indicava alguna tribulació. Preguntá per una persona bastant coneguda, que no tardá en poguerhi parlar; mes al sentir lo que 'l noy contava, atterrorisat, cridá a un amich de confiança, y veyent los dos la gravetat del fet, determinaren presentarlo al alcalde, sent devant los tres la següent declaració:

«Lo dissapte de cap d'any al mitj dia, per qüestió de netejar uns candeleros, tinguerem unas fortes rahons ab un altre noy del convent dels frares de Manresa, donant per resultat que l'altre noy fou agafat per dos frares, lligantlo y colocalent en un puestu com una capella.

Mentres jo portava rochs, aygas y ciment, un frare, anomenat pare Paconio, lo estava aparedant, y com lo noy cridava desesperadament, lo pare Martí lo amenassava ab un granot fins que fou completament aparedat, emblanquintho desseguida porque no los conegut, dihentme que si descubria res faria la mateixa fi que ell. Espanant per tan gran crim, vaig proporcionar-me aquest ganivet,—lo ensenyá,—y a la nit vaig tallar lo filferro d'una finestra pera escapar-me, y aquí 'm tenen dihent la veritat de tot.»

Al sentir 'l alcalde y companys una declaració feta ab tanta naturalitat, li feren repetir moltes vegades, y 'l noy, veyent tanta insistencia, digué:—«Si vostés m'hi acompanyan, jo mateix los ensenyaré 'l puestu ahont está aparedat.»

Ja no 's quedá lo més petit dubte, y desitjose de posarlo en coneixement del tribunal, lo alcalde, testimonis y 'l noy montaren al tren, arribant a las 10 de la nit a Manresa.

A pesar de la hora, cridaren a un amich y li contaren lo fet, y aquest, sens perdre un moment, aná a buscar lo capítol de la Guardia civil que, junt ab dos d'altres, foren a la casa a fi d'accoltar lo noy. Després de haberlo sentit detingudament y fetas moltes observacions per tots los allí presents, lo capítol ho posá en coneixement del tribunal, vejente al poch rato que estaban en moviment varias parellas de la Guardia civil, ronda, serenos y agutzils, que no paravan de trucar a las portas ahont viuhen las primeras autoritats. Aquí comensá la alarma que aná creixent d'una manera gran, sens saber lo públich per que!

A la una de matinata se constituí 'l tribunal en casa lo Sr. Fiscal durant hasta las sis, dihentse ja públicament a la hora que 's faria lo regoneixement.

Sapiguia la causa pels moltíssims curiosos que esperavan ab ansietat, la indignació se soperdà de tots, y a pesar de fer bastant fret, las afors del convent estaban plenas de grupos, comentant los crims comesos baix la capa religiosa.

A la sortida del sol, aparegueren devant del convent, un piquet de la Guardia civil y 'l tribunal, compost dels senyors fiscal, jutje, actuari, capítol de la Guardia civil, metje forense, arquitecto, ronda, agutzils, peons ab picota, municipals, 'l alcalde de la Bauma ab los dos testimonis, que junts entraren dintre al convent, deixant un ratet lo noy a fora.

¿Pot dubtarse devant d'una formalitat tan gran? No; y menos al veure 'l noy que antes de entrar se fregá las mans ab ayre de satisfeció, com si delirés un acte de justícia. Al poch rato de ser dintre, manaren rodejar lo convent, tirant a terra la paret que 'l noy indicá. Cada cop de picot, era una palpació en tots los cors que senten horror al crim! ¿Quin resultat doná la operació? Sols se trobá la paret buyda en lo lloch indicat, y un ferregot rovellat.

Lo tribunal quedá constituït dintre 'l convent fins a las 11 del mitj dia, fentse moltíssims comentaris en pro y en contra que desgraciadament podrian causar dias de dol entre carlins y liberals.

Com Manresa té entera confiança ab las dignas personas que componen lo tribunal, espera que la veritat brillará ab tota sa pureza.

LLAMENCH CASTELLÀ.

CARTAS DE FORA

Senfeliu de Guixols y Jaer 1889

Molt Sr. meu: Me permeterà que li dirigeli aquestes quatre ratillas pera insertarlas al seu condemnat periòdic.

Avuy s'ha celebrat 'l enterro de tres delassia tripulants naufrachs d'un barco de nacionalitat inglesa anclat en aquesta bahia. Los restants encara no se sab d'ells.

Sembla que ahir, al tenir los tres cadàvers en disposició de descremar lo modo de darlos sepultura, lo ruch negre volia que se 'ls enterrés embolicats ab un sach los tres y a la fossa. Mes trová que 'l encarregat interinament de la conducció no s'hi avingud y avuy s'ha celebrat 'l enterro civilment, no se sap si a causa de lo passat ó per ordre deixada del cònsul d'aquella nació.

Sabedors los socis de la escola laica y en acort ab lo professor d'ella, obtingueren del alcalde, segons afirmacions rebudas, permis pera pronunciar alguns discursos en lo cementiri, a pesar de que, segons lley, no es menester tal requisit.

La comitiva, que era molt numerosa per haver con-

corregut lo florit del poble, sens dubte perquè l' cas era excepcional, se ha dividit abans d' arribar al cementiri a efecte ó de fer la pasterada ó perquè los alumnes de la escola no podian seguir la comitiva oficial. Me inclino per lo primer. Y estém d' aquesta opinió perquè quan lo professor y sos acompnyants han arribat al cementiri ja lo Sr. Alcalde havia despedit lo dol (com si aquesos no fossin de la colla).

Preguntat l' alcalde, ha contestat que era aixís, y los del seu voltant anyadien que no hi havian anat per idies y altres simpleries.

Una altre prova de moral hi ha. Lo fosser, després d' aquestes manganilles bagudes, ha tingut a be trepitjar una ó més de las tres caixes conductoras dels cadavres, entretintes a fer, encendre y fumar part de un cigarro. L' únic salvat de la tripulació present allá devant tal mofa se encenia en furia y usant ell y altres de més cordura que l' fosser, s' ha salvat l' escándol.

Respectant l' obrar dels de la escola laica, que han tocat pipa com los demás deixant a un públich austeridat ab un pam de nas, poguent fer d' altra manera, resulte evident lo poch considerat que són los capellans ab tots los morts y molt més tractades de morts violentas com son aquestes; y dit signe de pes, que los administradors del hospital haurien de ocupar-se en algo per aquestos casos, tenint lo que falta en disposició y no estar baix lo capítol de un que aparenta lo que no es. Sens més més llarch, per avuy se despedeix.

Un soó

Cornellá y Jener 1899

Molt Sr. meu: Durant la primera setmana d' aquest any han passat ab l' herómic vicari mossen Joan Maco dos casos que, a pesar d' haverlos volgut dissimular, se li ha conegut de cap a peu tot lo joch. Lo primer va ser dillos al respres a Barcelona a l' hora de sortir lo tren, que al pujarhi s' adoná que al cotxe abont hi havia pujat hi havia a dins un librepensador del poble, y fent com aquell que busca lo que no ha perdut, torná a baixar pera pujar a un altre cotxe.

Pero lo més salat fou lo que passá l' divendres. Lo mateix librepensador, junt ab altres amichs, pujaren a un cotxe del tren correu que venia de Valencia per anar a Barcelona, quan als pochos moments se presentan a la portella per entrar l' herómic Joanet maco y la seva grassona majoradona. S' enfila ell, posa l' peu dintre, mes aixís que s' adona dels librepensadors, recula, trepitja a l' ella, y la dos baixen averesit, buscant altre cotxe. Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

Lo jefe del tren, veient que rodavan sense trobar cap abont ficarse, y sent aquell cotxe d' abont havien baixat lo que anava més buyt, los crida y la diu que pugin allí. Llavors lo Joanet maco, entra furibit y espantat, exclama:

—No; Deu me'n guardi; ab aquesta gent que hi va, primer aniria a pen!

entre tots fem un safors per evitá una desgracia.— Los que s' contan més valents incontinent se preparan; y en completa confusió, mitja despullats uns y altres, s' enllan escala amunt per veure lo que allí passava.

Al poch rato de ser dalt tots balzan altre vegada; y ab posat averonyit y sens dir una paraula, se retiran al moment y s' tancan dintre sas cambres.

—D' aquell misteri l' leccion no vol sapiguer la causa! —Era l' vehi del quart pis que perseguia una rata!!!

Parot Simóvich.

Torna a revifarse la qüestió de la agregació a Barcelona dels pobles dels voltants.

Gracias als descares econòmics de la Exposició que ha deixat la caixa del comú plena de trenyinas y voltada d' acreedores, ara no se sab com sortir del pas, y 'ls grans hisendistas de Casa la Ciutat han dit que agregant tots los pobles del pla de Barcelona a la capital y fent d' ella una ciutat de prop d' un milió de paganos de primera classe, podria tirarse endavant la trampa un bon xich més de temps, lo suficient pera que s' acabessin de rodomejar tots los que manegan las cireras de la ciutat del comptes.

Y com aquest es un del tarugos preparats pera sortir del déficit exposicioner, es precis que 'ls pobles perjudicats s' espavilin si no s' volen veure convertits a lo millor en participants dels deutes contrets per la desastrosa administració municipal de Barcelona.

A alguns periódichs s' han fet eco aquestos darrers dies d' una noticia lliensada a volar sobre que l' dia 23 d' aquest mes se darà un indult als periódichs.

Repeteixió que no hi crech. La situació actual está massa liberalisada pera anarsen a caure per aquest petit cantó de la llibertat.

Lo que farán més aviat serà continuar com pluja menuda las denuncias.

Nosaltres, per la part que ns toca, no ns havém pas quedat curts en rebre distincions del Sr. Fiscal.

D' ensá que en Sagasta torna a ser el poder, havém tingut la fiadora de QUINZE DENUNCIAS!! de totes classes y categorias, desde la petita multa en judici de faltas fins a causas de vuyt anys de presiri en amunt.

Ab tals precedents, veegin si es tonto lo conhar ab amnistias.

Aquestos darrers dies s' han renovat los tiberis, exhibicions y festas oficials ab motiu de la estada de la infanta D.ª Eularia a Barcelona.

En Rius y Tauler ha estrenat lo flamant titol de marqués d' Olerdola en aquestos nous acometiments buchtichs de la Ahesa Real de donya Eularia.

Nostre blau alcalde no cabia dintre de la pell de satisfacció.

Tant es aixís, que fins se conta que las patillas li surtian fora.

Lo dissapte passat tingué lloch una vetllada anti-petaralista en l' Ateneu Obrer de Tarrassa, essent immensament petit lo grandios saló de dita societat pera contindre l' numerós públich que acudí a sentir la protesta viva dels fills del treball contra las infamias dels petardistas caciquillos d' aquella ciutat que volian matar a petardos las associacions obreras.

Se feren discursos y s' llegiren poesias pels companys dels presos, y un mensatge d' aquestos dibent que ara més que may están fermes per las idees d' emancipació que tant espantan als petardistas ab fábrica.

Quatre distingits professors executaren magníficas passas al piano, armonium, violí y con-

traiba, y un obrer teixidor llegí la següent poesia, que, si no es modelo literari, en cambi li sobra la intenció y feu riure de valent a la concurrència:

LO CABÁS

Aquí un dia va succehi certa comedia que no s' pot di. Va veul un home ab un cabasó... deizemho corre no s' pot dir res. Mal guiat anava per detarcho aquí... deizemho corre que no s' pot di. Si aquesta jugada los hi surt be... deizemho corre no s' pot dir res. Si adormits nos trova just va veul... deizemho corre que no s' pot di. Aquell cabas sembla que era ple de diades... deizemho corre no s' pot dir res.

Los intenció de molta es lens pati... deizemho corre que no s' pot di. Si l' cabas fou d' algun burgés... deizemho corre no s' pot dir res. La policia corria pels vols d' aquí... deizemho corre que no s' pot di. Aquesta vegada se se ha descobert... deizemho corre no s' pot dir res. Son de assassino aquesto instant; nos consta de sobra que sou uns dolents. Oh portadors de cabasó! si diquisos no veuliu, per més diades que vos donguin l' aquest ofici no feu.

Ara El Duhvio las ha pegades en descifrar lo significat de Olerdola, titol flamant del arxsenyor Rius y Tauler, y a fe que no hi ha perdut lo temps.

Descompt lo nom resulta Oler y dola, lo primer olorar en castellá y l' segon contracció de do ella, ó sia ahont es ella en lo mateix idioma.

Y ja tenim net y pelat a nostre alcalde marqués de Oler ahont es ella.

Falta ara saber qui ó qué es aquesta ella pera saber lo que olora lo titol del nou marqués.

Pera estrenar ab tot l' aparato que l' argument requereix lo nou marqués d' Olorar ahont es ella y entre cambis de decoracions que s' assemblan a una comedia de mágica, sembla que s' procura que la estada a Barcelona dels infants D. Anton y D.ª Eularia se prolongui fins a mitj Febrer per lo menos.

D' aquest modo passarian aquí l' sent de la infanta... y... ¡caixa municipal per qué s' vull!... hi haurian festas extraordinarias, Te-Deums, tiberis y tot lo que pot fer exhibir ab éxit un nou marqués.

Per aixós es que l' ex-senyor Rius s' ha aficionat tant a la infantaria.

A un industrial d' aquesta ciutat se li ha impo una multa d' un milió de pessetas.

L' interessat ha sortit cap a Madrid a arreglar l' assumpto.

De que s' arregla l' negoci ja m' hi jugo quatre rats; daré una prima... ó groixuda y ten amichs com abans.

Pels vols de Mataró se la campan que es un gust una quadrilla de bandolers.

Si no fossin aquestos periódichs... potser si que la justicia tindria temps de perseguirlos.

Mes ara, ab tantas denuncias pendents, ja quon jutje li queda un mal rato pera dedicar als lladregots!

Ara resulta que molts mestres de primera ensenyansa de la provincia de Barcelona tampoch cobran son miserable salari.

Mentres lo professor d' ensenyansa estiga parat y la balli grassa l' capella, es irrisori parlar de civilissió, benestar ni altres tonterias per l' istil.

En Cánovas ha donat una conferencia en lo Ateneu de Madrid, que ha agradat molt a tothom.

Conformes, y en aquestas glorias entretingués tota sa vida.

No gobernant es del modo que pot prestar milliors serveys a son país.

Ja s' han tornat a obrir las Corts per després dels Reys, y lo primer que s' ha fet es discutir la circular del ministre de la Guerra sobre alló de no poder escriure en periódichs los militars. Y ha resultat que sí, que no y que qué sé jo en materia de si pot ó no pot escriure un militar.

Y cóm li interessan al país aquestos debats parlamentaris!

Casi tant com saber si la burra de Balaam va pastar may de mal de ventre.

Entre 'ls petardos que han rebentat a Madrid, lo dimars a la tarde ne rebentà un a la mateixa escala del palau real, a pesar d' estar guardada la entrada per centinellas y d' haverhi vigilants armats per tot arreu.

Això ja no es un petardo a Palacio. Això es un petardo al Govern. Perque si allí abont se vigila tant hi ha aquestes seguretats, no sé qué passarà als demés puestos.

Lo petardisme va a fer forrollos.

Tristos han sigut los darrers dies que acaban de transcorre per alguns infelissos obrers, augmentantse las inacabables llistas de màrtirs del treball.

En la carretera del Port de la montanya de Montjuich va ensorrarre la casa d' un escambiarre, y de tres treballadors que allí hi havia n' quedà un de mort al acte, un que quedà gravement ferit y ab las duas camas trencadas, y l' altre que n' sortí ilès.

De la bastida d' una casa en construcció del carrer de Córcegs cayguà un infelís paleta, quedant sense esperansas de vida.

Infelissos pescadors y mariners han trobat sa tomba en lo mar en los temporals d' aquestos dies, y 'l dol y las llàgrimas son la herencia de molts orfes y viudas en aquestos moments. Y en tant los acaparadors de la riquesa pública y 'ls governants seguirán contents y satisfets en sa vida de crápula y de derrotzament.

Aixís es la actual societat civilizada en que vivim.

Se diu que va a desaparèixe de la plassa de Catalunya aquell mamarratxo conegut per Arch-Cascada, que spenas si es arch y que may ha tingut res de cascada.

Se compren que desapareixi aquell estach al bon gust.

Ja ni per un ull de la cara se troba ningú a qui enganyar pera ferhi negoci.

En cambi lo cubell de Waterloo, lo Circo Equestre ni las demés casas y barracas que cada dia s' hi aixecan, no pensan ni en bellugarse.

Mentres s' hi puguin girar quartos subsistirán.

A Blanes ha comensat a funcionar una fàbrica de calsat ab solas de fusta.

Fins aquí be y la cosa no té res de particular. Lo xocant es que las talas solas de fusta portan a la planta grabat lo busto d' en Castelar. Magnífica idea! No podria trobarse més gràfica manera de demostrar que 'l possibilisme va per terra.

O que s' ha posat sos ideals polítics a la sola de la sabata.

EPIGRAMAS

Al meu amic Micoló va preguntari en Sevè: —¿Qué tel la dona?—Molt be sempre a la disposició.

PERICO CATALÉ

Seat borni de naizement lo nil de la Sotetat, digué un jorn tot enfadat: —Jo sí, que continuament veig lo mon per un forat.

RUOH NAFRAY

COSAS DE AMÉRICA

LO DE OLAVARRÍA

Avuy comensarém per parlar del capellà assensí Pere Castro Rodríguez, ex-rector de Olavarría.

A la Constitució d' aquesta República encors está consignada la odiosa pena de mort, si be que casi es lletra morta, porque para poderle aplicar han de ser totes las causas agravadas, sense cap atenuant, y so cas que així sigui, hi han mil obstacles que dificulten la aplicació de la última pena, davant ser aquestes solament aplicades pel fuellament.

Pum lo fiscal de la causa del assensí Rodríguez, no sola va demanar la pena de mort, sino que, agafantse ab las extraordinarias circumstancias que agravon lo crim, va demanar que la mort fos també extraordinaria, sollicitant que 's resolués la mort en la forma, es a dir, que pensada al assensí y apòstata, representant de Deu, son senyor.

La petició del fiscal va ser atesa y 'l jutje aixís ho va fallar.

Se va pensar a la apelació a segona instancia, y 'l fiscal ha demanat també la pena de mort, pero per decapitació y sense cap classe d' ostentació, la que deuria efectuarse dins de la presó mateixa.

Lo capellà, assensí de sa dona y de sa filla, se mostra ara molt arrepenit de la seva obra, malehint l' hora que va veixe y hasta qui 'l va induhir a ser un mal capellà, porque diu que no hi tenia vocació.

Encara que vull creure que acabarà per no matriar, sentiria que 's deshonrari lo nom de la República, aplicant dins de sas regions, una pena tant infamant com es la pena de mort, a pesar de que aquest crim es dels més elevosos que registran los anals de la criminalitat.

Pero, som homes y hem de ser humanitaris, y si be un capellà, per son caràcter religiós y per la instrucció que ha rebut, fa més infamant son delictu, desde l' moment que una passió criminal l' ha dominat, es més digne de compassió quanta més instrucció tingui.

No obstant, lo perdó y l' olvit no es una mateixa cosa, y de la mateixa manera que obtém per la abolició de la pena de mort, encara que 's tracti d' un ensotant, que, entre paréntesis, molts cops semblan personas y no ho son, no per això devém olvidar de lo que son capassos aquestos avestruosos negres, y tindre present que si a pesar de la seva instrucció fan tals crims, ¿qué es lo que poden ensenyar de bó als fills de tants y tants pares que instruheixen? si ells surden criminals, ¿qué ferán los seus deixebles? ¿qué poden ensenyar aquesta gent!

Lo mal, l' ensotant de Olavarría, ja l' ha fet, y per això es que, tant si 'l maten com no, no 'l remodiarán; pero sapiguém tenir experiencia, sapiguém previndrens, y sapiguém apartarnos d' aquestas fieras negras aviant tota clase de contacte ab ells.

Aquest es lo gran remey para matrios a tots.

¡Ey!... ¡moralment!

LA EXPOSICIÓN

Lo dia 15 del passat mes de Novembre va inaugurarse en aquesta ciutat una Exposició pera reunir tota la forsa fabril, industrial, rural y agricola de la provincia de Santa Fé, portant, com a objecte principal, lo remetre a Paris tot lo millor que s' hi exhibeixi a fi de poguer demostrar en aquell gran certamen universal la importancia, ara naixent, de aquesta provincia, qual progrès es tant ràpid.

Aquesta exposició del Rosari ha sigut com totes las demés. No ha correspost de molt al bombo que per ella se ha fet.

POLÍTICA

La qüestió política ara 'l desperta. Fins ara, ni s' concebia ni se sentia parlar de política. Ara s' acostia la renovació del Governador de la provincia, porque l' actual acaba lo temps fixat per la Constitució Provincial, y tot es formar casinos y clubs, fundar periódichs y més periódichs, celebrar reuniones y fer manifestacions per tal ó qual candidat.

Y com que no tenim carlins ni mestisos (niguanes), ni conservadors ni fusionistas, ni dinásticos de cap color y hasta ni republicans platinichs, sino que tots volem república y federació, resulta, que no sabem qué dir del seu candidat, sino que administrará millor que 'ls altres y que farà progressar més que tothom.

Pero com que 'ls altres partidaris tocan las mateixas cordas, allavors los discursos venen a tocar la flaca del poble, parlant d' independencia, de llibertat, de progrés, d' economias y cosas per 'l estil.

Es a dir, treguin lo nom del candidat y dels caps-padres de cada fracció y un mateix discurs serviria per totes las candidaturas.

Després, a cops de bombo, a crits y vivas pels carrers, y músicas y sarregatas, fa cada partit la seva propaganda. Y, nosaltres, los gringos, mirém desde la barrera com los hijos del país se disputan lo chiche del pressupost provincial.

¿Cómo no? Y, péssimo be. Hasta un altre dia.

A. PLA Y FARRANDO

Rosari 4 de Desembre de 1888.

Es per demás notable y mereix la especial atenció de nostres lectors, lo ocorregut en lo convent de freres de Manresa, y sobre lo qual nos ha escrit nostre corresponal en aquella ciutat l' article que trobarán en altre lloch de aquest número.

Las consideracions que la lectura del citat article nos inspira estém molt lluny de poguerlas fer, puig no fora la primera vegada que censurant crims de la clericalla ó contemplacions mal tingudas ab ella lo fiscal s' ha ficat ab nosaltres fentnos pagar los mals de culpas ajenas.

Y ab lo dit ja 'ns pot entendre qui 'n sapiga.

La nit de Sant Esteve va ferse una funció a la iglesia parroquial del Carme de la ciutat de Valls, fentse pagar una pesseta d' entrada.

La funció fou anunciada ab bombo y platets com a vetllada relligiosa-literaria-musical, en la capella nova, en obsequi al Cor de Jesús, y a benefici de las obras de la iglesia, despatzantse las entradas en una llibreria catòlica.

¡Bravo! D' aquesta manera m' agrada que se espavilin los capellans. Si donan bonas funcions y ho fan a preus arreglats, no 's fallarà concurrencia.

Y campànsela ab aquest nou rengló de las funcions, lo dir missa, fer sermons, etc., podria ser una industria lliure, y 'l clero no necessitaria per res la paga del Estat.

Com no la necessitan pera sostindre las empresas de teatros ni cap mena de comedians.

En aquella societat de pescadors del barri de mar de Vilanova y Geltrú que van a buscar la bandera de Sant Pere de la parroquia pera posarla al balcó quan están de festa, la nit de Nadal van fer una funció de ball y cant flamench ab un per de castanyolas y roncements de nas que a la Cort celestial hi parlavan de tu.

No censurém ni molt menos que ballin y cantin flamench.

Precisament aixó y passar lo rosari es la única feyna dels devots.

Un tinent d' alcalde de Santa Coloma de Gramanet que respon al nom de Xemenya, intentat privar que 's músichs de la orquesta La Colomense fessin las feynas del ofici per cap d' any en la iglesia d' aquella població, per mor d' haverhi massa de federals.

Lo desij d' en Xemenya no pogué ser atés per no haverhi al poble orquesta llunada.

Si 's badochs pidosos no 's afivessin dels heretjes per las feynas honrosas, aviat tindrían de plegá 'l ram.

A Riudoms tenian molta necessitat de provehirse d' ayguas bonas y fonts.

Se buscan las ayguas, y quan va a aixecarse una piràmide de la que n' rajarán vuyt fonts, lo rector s' hi oposa porque diu que ell allí havia pensat ferhi una iglesia nova.

L' Ajuntament no se 'l escolta y fa comensar las obras; mes ara 'l rector está agotant totes las sevas influencias y activitats pera veure si pot privar de que la ciutat font se tiri avant.

Es que es prou la deria d' aquestos ensotanats.

Practican l' amor al próxim... volgentho tot per ells.

XARADA

Un número es de segó, hu; un beure molt agradá, dos; y part de personas n' es tres.

Per si encara no has comprés, lector, aquesta xarada, te diré que molt m' agrada aquest prime, dos y tres.

EUDALY SALA

CONVERSA

—¿Que hi varen dar Tresets pel seu sant, com molt bona? —No valla plegat, Tona, ni 'l total d' una pesseta. —Aixó sí que 's afonsada. —Molt!—Y donchs hont te l' Agneta. —Ha sortit fa una setonata cap a la... ho hem dit les dos.

ANTONYET DEL CORRAL

SOLUCIONS

A LAS CANDIAS DEL NÚMERO PASAT XARADA—Vall-cep-ca. F. ARAGÓ—Ambrós. Bromas. Sombra.

Revista.—Epigrama LA ACADEMIA. Result de lo Dictamen, 8

Almanach de La Tramontana

PER L' ANY 1889